

KLAGANDE

Energimarknadsinspektionen

MOTPART

1. Ellevio AB, 556037-7326 (mål nr 1448-23 och 1449-23)

2. Falbygdens Energi Nät AB, 556407-5165 (mål nr 1450-23)

Ombud för 1 och 2: Advokaterna Jonas Eklund, Carl Johan af Petersens, Martin Johansson, Helena Rosén Andersson och Andrea Rökaas
Advokatfirman Vinge KB

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten i Linköpings dom den 6 april 2023 i mål nr 323-23, 327-23 och 395-23, se bilaga A

SAKEN

Begäran om inrapportering av uppgifter till intäktsram

KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

1. Kammarrätten meddelar prövningstillstånd.
 2. Kammarrätten undanröjer förvaltningsrättens dom och Energimarknadsinspektionens beslut.
-

YRKANDEN M.M.

Energimarknadsinspektionen yrkar att kammarrätten upphäver förvaltningsrättens dom i den del som avser punkterna 1.3 och 1.5 i bilaga 1 i myndighetens beslut.

SKÄLEN FÖR KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

Kammarrätten meddelar prövningstillstånd och tar upp målen till omedelbart avgörande.

Den begäran som Energimarknadsinspektionen har skickat till nätföretagen får anses utgöra ett förvaltningsbeslut. Besluten innebär en skyldighet för företagen att lämna in en mycket stor mängd specifika uppgifter, vilket kräver omfattande och kostnadskrävande arbete. Besluten är ingripande och ägnade att uppfattas som bindande för mottagarna. Om nätföretagen inte lämnar in uppgifterna riskerar de bland annat att Energimarknadsinspektionen bestämmer en skälig intäktsram (se 5 kap. 5 § ellagen [1997:857]). Mot denna bakgrund får det anses vara frågan om överklagbara beslut.

Nästa fråga är om Energimarknadsinspektionen, när myndigheten har fattat de aktuella besluten, har handlat inom ramen för sin kompetens, dvs. inom gränserna för sin beslutanderätt enligt tillämplig författningsreglering. Ingenting hindrar att en myndighet inom sitt verksamhetsområde som en serviceåtgärd ger uttryck för myndighetens uppfattning i skilda frågor, även om myndigheten saknar rätt att fatta beslut i frågan. Om myndigheten däremot, i en fråga som ligger utanför myndighetens beslutskompetens, fattar ett beslut som har sådana verkningar att det får överklagas, ska beslutet undanröjas (se bl.a. rättsfallet HFD 2018 ref. 23).

Energimarknadsinspektionen har grundat de aktuella besluten på 5 kap. 4 § ellagen och 12 kap. 2 § samma lag.

Av 12 kap. 1 § andra stycket ellagen jämförd med 4 § förordningen (2023:241) om det nationella elsystemet följer att Energimarknadsinspektionen utövar tillsyn över att ellagen och föreskrifter eller villkor som har meddelats i anslutning till lagen följs. Vissa kapitel i ellagen, som inte aktualiseras i målen, omfattas inte av tillsynen. Enligt 12 kap. 2 § ellagen har Energimarknadsinspektionen rätt att på begäran få de upplysningar och ta del av de handlingar som behövs för tillsynen.

Enligt kammarrättens bedömning behövs de uppgifter som Energimarknadsinspektionen nu har efterfrågat inte för myndighetens tillsyn, utan för att myndigheten ska kunna fullgöra sin uppgift att bestämma intäktsramar inför kommande tillsynsperiod. Att vissa av de uppgifter som myndighetens beslut avser eventuellt hade kunnat begäras in inom ramen för myndighetens tillsynsverksamhet medför ingen annan bedömning (jfr prop. 2008/09:141 s. 55). Myndigheten har således inte haft rätt att, med stöd av 12 kap. 2 § ellagen, begära in uppgifter inför fastställandet av intäktsram.

Frågan är därmed om Energimarknadsinspektionen har haft rätt att fatta de aktuella besluten med stöd av 5 kap. 4 § ellagen. I den bestämmelsen anges att en nätkoncessionshavare ska lämna de uppgifter till Energimarknadsinspektionen som myndigheten behöver för att bestämma intäktsramen. Enligt 4 § förordningen (2018:1520) om intäktsram för elnätsverksamhet får Energimarknadsinspektionen meddela närmare föreskrifter om denna skyldighet. Sådana verkställighetsföreskrifter har funnits, men nyligen upphävts av Energimarknadsinspektionen.

Det följer således en skyldighet för nätföretagen att lämna uppgifter direkt av 5 kap. 4 § ellagen. I förarbetena anges att det inte är helt ändamålsenligt att myndigheten i varje enskilt fall ska göra en formenlig begäran om att få del av nödvändig information, utan lagstadgad skyldighet kan kompletteras med verkställighetsföreskrifter om uppgiftsskyldighet utan någon särskild begäran från myndigheten (se prop. 2008/09:141 s. 55 och 101 samt prop. 2017/18:237 s. 89). Bemyndigandet i 4 § förordningen om intäktsram för elnätsverksamhet och uttalanden i förarbetena visar att avsikten har varit att den närmare innebörden av uppgiftsskyldigheten ska preciseras genom föreskrifter istället för förvaltningsbeslut i enskilda fall. Varken ur 5 kap. 4 § ellagen eller den tillhörande förordningen går att utläsa någon rätt för Energimarknadsinspektionen att begära uppgifter från nätföretagen.

Energimarknadsinspektionen har alltså saknat rätt att fatta de beslut som målen rör. Myndighetens beslut och förvaltningsrättens dom ska därför undanröjas.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B (formulär 1).

Bengt Green
kammarrättsråd
ordförande

Linda Svärd
kammarrättsråd
referent

Erik Hannus
kammarrättsråd

Mikaela Andersson
föredragande jurist

**FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I LINKÖPING**

DOM
2023-04-06
Meddelad i Linköping

Mål nr
323-23, 327-23 och
395-23

KLAGANDEN

Ellevio AB, 556037-7326
Falbygdens Energi Nät AB, 556407-5165

Ombud: Advokaterna Jonas Eklund, Carl Johan af Petersens,
Martin Johansson, Helena Rosén Andersson och Andrea Rökaas
Advokatfirman Vinge KB

MOTPART

Energimarknadsinspektionen

ÖVERKLAGADE BESLUT

1. Energimarknadsinspektionens beslut den 20 december 2022, dnr 2022-103426, avseende redovisningsenhet REL03035 tillhörande Ellevio AB (mål nr 323-23)
2. Energimarknadsinspektionens beslut den 20 december 2022, dnr 2022-103427, avseende redovisningsenhet RER03010 tillhörande Ellevio AB (mål nr 327-23)
3. Energimarknadsinspektionens beslut den 20 december 2022, dnr 2022-103430, avseende redovisningsenhet REL00037 tillhörande Falbygdens Energi Nät AB (mål nr 395-23)

SAKEN

Begäran om inrapportering av uppgifter till intäktsram

FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten avvisar yrkandena om att förvaltningsrätten ska förordna att de överklagade besluten tills vidare inte ska gälla.

Förvaltningsrätten bifaller överklagandena på så sätt att punkterna 1.3 och 1.5 i bilaga 1 till de överklagade besluten upphävs.

Förvaltningsrätten avslår överklagandena i övriga delar.

BAKGRUND OCH YRKANDEN

Energimarknadsinspektionen (Ei) har i de överklagade besluten begärt att Ellevio AB och Falbygdens Energi Nät AB (elnätsföretagen) ska komma in med uppgifter, enligt bilaga 1 till de överklagade besluten, senast den 20 april 2023. Ei bedömer att uppgifterna är nödvändiga för att tillsynsmyndigheten ska kunna fatta beslut om intäktsramar för tillsynsperioden 2024–2027.

Elnätsföretagen begär att förvaltningsrätten upphäver de överklagade besluten och återförvisar målen till Ei. Vid bifall till denna begäran vill elnätsföretagen att förvaltningsrätten förordnar att de överklagade besluten tills vidare inte ska gälla, samt att förvaltningsrätten anvisar Ei att meddela nya beslut med begäran om inrapportering av sådana uppgifter till intäktsramar för tillsynsperioden 2024–2027 som enligt 5 kap. 7 § ellagen (1997: 857) och förordningen (2018:1520) om intäktsram för elnätsverksamhet (intäktsramsförordningen) fordras för att fastställa ett åldersjusterat nuanskaffningsvärde för de anläggningstillgångar som ingår i kapitalbasen. Elnätsföretagen har som bevisning och till stöd för sin talan åberopat flertalet handlingar. Handlingarna är kända för parterna och förvaltningsrätten redogör därför i övrigt inte närmare för dessa, utöver vad som framgår under skälen för avgörandet.

Ei anser att överklagandena ska avslås.

VAD PARTERNA I HUVUDSAK ANFÖR**Elnätsföretagen**

Saknas stöd i lag

Ei begär att elnätsföretagen ska rapportera in uppgifter om anläggningarnas ursprungliga anskaffningsvärde. Ei påstår att dessa uppgifter är nödvändiga för

att Ei ska kunna fatta beslut om intäktsramar för nästkommande tillsynsperiod. Det framgår emellertid av intäktsramsförordningen att elnätsföretagens kapitalbas ska beräknas genom att elnätsföretagens anläggningstillgångar åsätts ett åldersjusterat nuanskaffningsvärde som ska skrivas av med en fast andel av detta värde över anläggningens livslängd. För att beräkna elnätsföretagens intäktsramar behöver alltså Ei uppgifter om anläggningstillgångarnas nuanskaffningsvärde. Ei behöver däremot inte uppgifter om anläggningstillgångarnas ursprungliga anskaffningsvärde. Sistnämnda uppgifter är därmed inte nödvändiga för att Ei ska kunna fatta beslut om intäktsramar för tillsynsperioden 2024–2027. Det finns därför varken enligt lag eller annan författning någon skyldighet för elnätsföretagen att lämna begärda uppgifter. För elnätsföretagen kommer det därutöver innebära betydande svårigheter och orsaka stora kostnader att efterkomma Ei:s begäran om inrapportering av uppgifter avseende ursprungliga anskaffningsvärden.

Ei hänvisar till stöd för sitt agerande till artikel 59.1 och 3 c i elmarknadsdirektivet¹, som föreskriver att tillsynsmyndigheten bland annat ska ha befogenheter att begära den information från elföretagen som är relevant för utförandet av dess uppgifter. Direktivet är riktat mot medlemsstaterna och gäller därmed inte som lag, se artikel 288 EUF-fördraget. I fråga om intäktsramar är dessa bestämmelser införlivade genom 5 kap. 4 § och 12 kap. 2 § ellagen. Direktivet ger alltså inte Ei någon vidare rätt att begära in uppgifter utöver den som följer av den svenska implementeringen av direktivet.

Strider mot 5 kap. 7 § ellagen

Alla tillgångar som används i nätverksamheten ska ingå i kapitalbasen oberoende av om de ägs av nätföretagen eller innehas med nyttjanderätt. Enligt

¹ Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/944 av den 5 juni 2019 om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om ändring av direktiv 2012/27/EU.

besluten ska elnätsföretagen inte rapportera anläggningstillgångar som de hyr eller leasar. Besluten innebär alltså att de anläggningstillgångar som används för att bedriva elnätsverksamheten men som elnätsföretagen hyr eller leasar inte kommer att ingå i underlaget för Eis beräkning av den regulatoriska kapitalbasen. Besluten strider därmed mot 5 kap. 7 § ellagen.

Förändrat rättsläge

Ei:s påståenden om konsekvenserna av EU-domstolens dom den 2 september 2021 i mål nr C-718/18 (Tysklandsdomen) och kammarrättsdomarna, samt att rättsläget därmed skulle förändrats på det sätt Ei påstår saknar grund. Kammar-rätten i Jönköpings dom den 16 juni 2022 i mål nr 1220–1222-21 inbegriper en prövning av om 17–26 §§ (metodbestämmelserna) i intäktsramsförordningen strider mot elmarknadsdirektivet och om de aktuella direktivbestämmelserna har direkt effekt. Båda frågorna besvarades jakande av kammarrätten. Kammar-rättens dom förändrar alltså över huvud taget inte rättsläget såvitt avser andra delar av intäktsramsförordningen. Detsamma gäller Tysklandsdomen, som avser en fördragsbrottstalan och inte en talan där en enskild åberopar elmarknadsdirektivets bestämmelser mot en medlemsstat eller dess myndigheter. Tysklandsdomen rör över huvud taget inte frågan om bestämmelserna i det målet har direkt effekt.

Direkt effekt

Principen om direkt effekt bygger på EU-domstolens praxis. När det gäller direkt effekt av direktivbestämmelser innebär denna princip att om en nationell bestämmelse strider mot en bestämmelse i ett EU-direktiv kan en enskild, förutsatt att direktivbestämmelsen uppfyller vissa kriterier, gentemot staten och dess myndigheter åberopa principen om direkt effekt till stöd för att den nationella bestämmelsen inte ska tillämpas mot den enskilde. Principen utgör alltså ett skydd för enskildas rättigheter mot staten. Det var på detta sätt som

kammarrätten tillämpade principen i domarna avseende tillsynsperioden för intäktsramar 2020–2023.

Av grundläggande EU-rätt följer därmed att direkt effekt av en direktivbestämmelse får åberopas av enskild mot staten, nationella myndigheter och domstolar. Däremot får staten, nationella myndigheter och domstolar inte göra gällande direkt effekt av direktivbestämmelser mot en enskild i syfte att underlåta att tillämpa nationella bestämmelser. Principen om direkt effekt av direktivbestämmelser utgör inte ett skydd för staten mot enskilda.

Ei kan med andra ord inte göra gällande att det finns ytterligare bestämmelser i intäktsramsförordningen, såsom bestämmelserna avseende elnätsföretagens kapitalbas och hur denna ska fastställas, som inte ska tillämpas för att de påstås stå i strid med elmarknadsdirektivet. Ett sådant agerande från en statlig myndighets sida skulle kort sagt utgöra ett brott mot grundläggande EU-rättsliga principer. Det ska också framhållas att det inte finns någon annan EU-rättslig regel eller princip som ger en stat rätt att underlåta att tillämpa nationella bestämmelser mot enskilda med hänvisning till att bestämmelserna står i strid med ett direktiv.

Metodbyte

I rättspraxis rörande elnätsföretagens intäktsramar har klargjorts vilka krav som måste ställas vid ett metodbyte. Kammarrättens bedömningar i mål om intäktsramar i fråga om metodändringar ligger helt i linje med principerna om förutsebarhet, långsiktighet och stabilitet, vilka följer av såväl elnätsdirektivet som gasmarknadsdirektivet. Kammarrättens bedömningar har också stöd i de EU-rättsliga principerna om rättssäkerhet och om skydd för berättigade förväntningar.

Enligt rättspraxis måste följande krav vara uppfyllda för att ett metodbyte ska kunna genomföras:

(i) Det måste visas att det finns övertygande sakliga skäl för ändringen.

(ii) Ändringen måste göras inom ramen för det regelverk som den befintliga metoden bygger på. En justering måste därför göras med beaktande av de bestämmelser som finns om hur en skälighetsbedömning ska göras i fråga om elnätsföretagens kapitalkostnader.

(iii) Ett metodbyte måste föregås av en grundlig utredning och noggranna överväganden.

(iv) Metodbytet måste vara berett så att berörda parter har fått insyn och tillfälle att lämna synpunkter på samma sätt som skett inför antagande av den ursprungliga metoden.

Inget av dessa krav är uppfyllda i fråga om det förutskickade metodbyte som föranlett Ei att genom besluten begära att elnätsföretagen ska komma in med uppgifter som inte är nödvändiga för att beräkna elnätsföretagens regulatoriska kapitalbas enligt intäktsramsförordningen. Trots detta, och i uppenbar strid mot rättspraxis, förutskickar Ei nu ett metodbyte utan att ha visat att det finns några övertygande sakliga skäl för ett metodbyte, utan att det förutskickade metodbytet föregåtts av någon grundlig utredning eller noggranna överväganden eller att konsekvenserna belysts och utan att elnätsföretagen fått insyn i eller beretts tillfälle att lämna synpunkter på något förutskickat metodbyte.

Den kapacitetsbevarande metoden har tillämpats i vart fall de senaste två decennierna. Metoden har varit föremål för omfattande utredningsarbete och noggranna överväganden av lagstiftaren, Regeringen och Ei i samråd med marknadens parter. Nu förutskickar Ei ett metodbyte som inte föregåtts av några överväganden eller samråd och som skulle medföra dramatiska konsekvenser för elnätsföretagen. Detta står inte bara i strid mot den EU-rättsliga regleringens krav på långsiktighet, förutsebarhet och stabilitet. Om det

förutskickade metodbytet skulle genomföras på motsvarande sätt som för gasnätsföretagen skulle det dessutom strida mot de EU-rättsliga principerna om rättssäkerhet och skydd av berättigade förväntningar.

Ei:s agerande skapar stor osäkerhet om framtiden, motverkar nya investeringar i svensk elnätmarknad och påverkar investeringsviljan i övrig reglerad svensk energiinfrastruktur. Om Ei genomför det aviserade metodbytet på samma sätt som skett beträffande gasnätsföretagen kommer framtida finansieringskostnader för såväl eget som lånat kapital att öka väsentligt. Med kraftigt ökade kapitalkostnader kommer nödvändiga investeringar i elnäten att försenas, minska eller helt utebli, vilket drabbar de svenska nätanvändarna och det svenska samhället i stort.

Klargörande motivering

Besluten innehåller inte ens någon antydning om de verkliga skälen och bevekelsegrunderna. En beslutsmotivering saknas. Elnätsföretagen har i stället varit hänvisade till att försöka utläsa och förstå skälen och vart Ei är på väg utifrån vad som kan utläsas eller förstås av information från myndigheten, samt utifrån vad som framkommit i så kallade dialogmöten med Ei. Informationen är emellertid både fragmentarisk och ofullständig. Ei har inte heller redovisat någon närmare rättslig analys till stöd för påståendet om ett förändrat rättsläge, samt hur detta förhåller sig till nödvändigheten att ändra metod vad beträffar elnätsföretagens kapitalbas.

Kravet enligt 32 § förvaltningslagen (2017:900) om att beslutsmotiveringen ska vara klargörande innebär att en part ska ges möjlighet att förstå hur myndigheten har resonerat i det enskilda fallet. Enligt förarbetena gäller skyldigheten att motivera ett beslut i praktiken för alla beslut som är överklagbara. Det är uppenbart att besluten påverkar elnätsföretagens situation på ett inte obetydligt sätt. Besluten skulle alltså ha innehållit en klargörande

motivering. Elmarknadsdirektivet innehåller vidare särskilda krav på besluts-
motivering avseende den nationella tillsynsmyndighetens beslut inom el-
marknaden. Enligt artikel 60.7 ska tillsynsmyndighetens beslut vara fullt
motiverade för att medge rättslig prövning. Besluten uppfyller därmed inte
heller de EU-rättsliga kraven.

Elnätsföretagen ansluter sig till vad övriga anför

Elnätsföretagen ansluter sig till vad övriga elnätsföretag har anför till grund
för sina överklaganden i mål nr 292-23, 293-23 och 258-23 m.fl.

Energimarknadsinspektionen

Förvaltningslagen - Åtgärder som har stöd i rättsordningen

Enligt elmarknadsdirektivet ska tillsynsmyndigheten som en av sina främsta
uppgifter fastställa eller godkänna, enligt transparenta kriterier, överförings-
eller distributionstariffer eller metoder för beräkning av dem, eller båda.
Direktivet anger vidare att medlemsstaten ska säkerställa att tillsynsmyndig-
heten får de befogenheter som den behöver för att kunna utföra sina uppgifter
på ett effektivt och snabbt sätt. För detta ändamål ska tillsynsmyndigheten
bland annat ha befogenheter att begära den information från elföretagen som är
relevant för utförandet av dess uppgifter (se artikel 59.1 och 3 c).

Ei har helt i enlighet med de i de överklagade besluten angivna förutsättning-
arna rätt att från elnätsföretagen begära in de uppgifter som Ei behöver för att
kunna fastställa en intäktsram i god tid innan en ny tillsynsperiod börjar, samt i
enlighet med de krav på förhandsprövning som gäller. De uppgifter Ei begär in
har preciserats i begäran. De begärda uppgifterna är direkt nödvändiga för att
Ei ska kunna göra riktiga bedömningar och beräkningar inför beslut om
elnätsföretagets intäktsram.

Förvaltningslagen - Bristande proportionalitet och oskäligt betungande

Begäran om uppgifter enligt besluten är inte heller oproportionerlig. Ei har inför uppgiftsinhämtningen gjort en noggrann avvägning av vilka uppgifter elnätsföretaget behöver lämna för att Ei ska kunna fastställa en intäktsram utifrån gällande rätt. Dessutom är det till fördel för elnätsföretagen att de själva ges förutsättningar att lämna in uppgifterna, i stället för att Ei utifrån godtyckliga grunder ska besluta om en skälig intäktsram.

Tillsynen över elmarknaden ska vara så effektiv som möjligt. Detta är en förutsättning för att upprätthålla förtroendet för elmarknaden och för att säkerställa att kunderna får en stark ställning på elmarknaden. I förarbetena till 12 kap. 2 § ellagen framhålls att det finns vissa situationer där behovet av möjlighet till snabb verkställighet av en begäran om information gör sig gällande, exempelvis tillsynsärenden om nättariffers skälighet. Dessa ärendekategorier hos nätmyndigheten är närliggande viktiga skyddsintressen för den enskilde och/eller samhället (jfr prop. 2005/06:158 s. 39 f.).

På motsvarande vis är det mycket viktigt att arbetet med inhämtning av uppgifter, för att Ei ska kunna fatta beslut om intäktsramar för tillsynsperioden 2024–2027, kan fortgå utan avbrott. Ei gör alltså samma bedömning som regeringen i förarbetena, nämligen att det inte är rimligt att ett elnätsföretag ska kunna förhålla tillsynsärenden genom att överklaga nätmyndighetens begäran i och med att en domstolsprövning kan ta lång tid. En sådan situation är inte godtagbar.

Elmarknadsdirektivet kräver att tillsynsmyndigheten ska kunna få de uppgifter som den behöver för att utöva sin tillsyn på ett effektivt och snabbt sätt. En begäran om att få uppgifter eller ta del av handlingar som behövs för att kunna bedriva tillsyn enligt ellagen ska därför gälla omedelbart. Detta ligger särskilt i

elnätsföretagens intresse, eftersom uppgifterna syftar till att skapa förutsättningar för verksamheten genom en fastställd ram inför och under tillsynsperioden. För att skapa ytterligare förutsättningar för elnätsföretagen att uppfylla sina skyldigheter, har Ei förlängt svarstiden i förhållande till tidigare tillsynsperioder. Detta för att möjliggöra för elnätsföretagen att komma in med underlaget.

För att underlätta uppgiftsinlämnandet har Ei berett tillfälle till informations- och dialogträffar, samt ordnat ett flertal referensgruppsmöten med representanter från elnätsföretagens bransch. Ei har även publicerat en detaljerad handbok som stöd för hur uppgifterna ska rapporteras.

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET

Tillämpliga bestämmelser

En nätkoncessionshavare ska lämna de uppgifter till nätmyndigheten som myndigheten behöver för att bestämma intäktsramen (5 kap. 4 § ellagen).

Nätmyndigheten utövar tillsyn över att lagen och föreskrifter eller villkor som har meddelats i anslutning till lagen följs (jfr 12 kap. 1 § andra stycket ellagen).

En tillsynsmyndighet har rätt att på begäran få de upplysningar och ta del av de handlingar som behövs för tillsynen (12 kap. 2 § första stycket ellagen).

Ett beslut enligt 12 kap. 2 § första stycket ellagen gäller omedelbart (12 kap. 2 § andra stycket ellagen).

Utgångspunkter för förvaltningsrättens bedömning

Ei har genom de överklagade besluten med stöd av 5 kap. 4 § och 12 kap. 2 § ellagen begärt in uppgifter från elnätsföretagen inför beslut om intäktsramar för tillsynsperioden 2024-2027. Till grund för de aktuella begärandena ligger alltså bestämmelser i ellagen om elnätsföretagens skyldighet att tillhandahålla det underlag som behövs för att kunna bestämma intäktsramen, samt Ei:s rätt att på begäran få de upplysningar som behövs för nätmyndighetens tillsyn.

Bestämmelsen i 5 kap. 4 § ellagen har visserligen en koppling till vilka uppgifter och metoder som ligger till grund för bestämmandet av en senare intäktsram, men uppgifterna och metoderna till grund för intäktsramen ska enligt 5 kap. 3 § ellagen framgå av intäktsramsbeslutet. De överklagade besluten kan därför enligt förvaltningsrätten inte anses utgöra ett fastställande av vilka uppgifter och metoder som faktiskt kommer att ligga till grund för senare beslut om intäktsramar.

Förvaltningsrätten kan i nu aktuella mål enbart pröva innehållet i de överklagade besluten. Förvaltningsrätten kan därmed inte anvisa Ei att meddela nya beslut på sätt som elnätsföretagen begär. Elnätsföretagens yrkande härom ska därför avslås.

Förvaltningsrättens bedömning

Mot bakgrund av ovanstående utgångspunkter för förvaltningsrättens prövning är frågan i målen om det var riktigt av Ei att begära in de uppgifter som myndigheten gjort genom de överklagade besluten.

Elnätsföretagen menar, med hänvisning till 5 § förvaltningslagen, att Ei saknar rättsligt stöd för att begära in de uppgifter som myndigheten gjort genom de överklagade besluten. Som förvaltningsrätten konstaterat ovan grundar sig de överklagade besluten på bestämmelserna i 5 kap. 4 § och 12 kap. 2 § ellagen. Att det finns ett rättsligt stöd och bestämmelser som tydligt pekar ut såväl en

skyldighet för elnätsföretagen att lämna uppgifter som en rättighet för Ei att begära uppgifter är alltså klarlagt.

Bestämmelsen i 12 kap. 2 § ellagen utgår från sådana uppgifter som är behövliga för Ei:s tillsyn, vilket närmare regleras i 12 kap. 1 § ellagen. I den senare bestämmelsen anges såvitt nu är aktuellt att nätmyndigheten utövar tillsyn över att lagen och föreskrifter eller villkor som har meddelats i anslutning till lagen följs. Elnätföretagens skyldighet att lämna uppgifter enligt 5 kap. 4 § ellagen omfattar det underlag som krävs för att bestämma en intäktsram enligt 5 kap. ellagen (prop. 2017/18:237 s. 46).

Även om bestämmelsen i 12 kap. 2 § ellagen ger Ei en generell rätt att begära in uppgifter, begränsas alltså rätten till uppgifter till att i enlighet med 12 kap. 1 § ellagen avse vad som är nödvändigt för att kontrollera att lagen och föreskrifter eller villkor som har meddelats i anslutning till lagen följs. Vid en begäran om uppgifter inför beslut om intäktsramar, kan en sådan begäran därmed inte anses omfatta annat än vad som behövs för att besluta om en intäktsram i enlighet med 5 kap. ellagen. Detsamma gäller elnätsföretagens skyldighet att lämna uppgifter enligt 5 kap. 4 § ellagen. Att de överklagade besluten skulle innefatta någon annan tillsyn än vad som behövs för bestämmandet av intäktsramar har inte framkommit av handlingarna eller gjorts gällande i målen.

Enligt förvaltningsrättens bedömning överensstämmer inte de överklagade besluten i vissa delar under punkterna 1.3 (anläggningstillgångar som ingår i kapitalbasen) och 1.5 (redovisning av anläggningstillgångar), i bilaga 1 till de överklagade besluten, med vad som anges i 5 kap. ellagen och vad som därmed omfattas av Ei:s tillsyn enligt ellagen. Ei har inte heller närmare bemött de invändningar som elnätsföretagen har framfört avseende redovisning av anläggningstillgångar. I målen har annat alltså inte framkommit än att Ei saknar stöd i ellagen för sin begäran i dessa delar och att det därför inte har varit riktigt av Ei att begära in de aktuella uppgifterna. Mot denna bakgrund föranleder vad Ei gjort gällande om att myndigheten ska ha befogenhet att

begära in relevant information från elnätsföretagen enligt artikel 59.3 c elmarknadsdirektivet ingen annan bedömning.

Elnätsföretagen har därtill bland annat anfört att Ei genom sitt agerande och med hänvisning till Tysklandsdomen har en felaktig uppfattning om att elmarknadsdirektivet har direkt effekt för Ei. Vidare menar elnätsföretagen att Ei:s begäran är oproportionerlig i förhållande till dess ändamål, samt att det blir oskäligt betungande för elnätsföretagen att tillgodose Ei:s begäran enligt 5 § tredje stycket förvaltningslagen. Vad elnätsföretagen gjort gällande i denna del och i övrigt medför enligt förvaltningsrätten inte att de överklagade besluten är oriktiga.

Mot det ovan redovisade ska elnätsföretagens överklaganden sammanfattningsvis bifallas på så sätt att punkterna 1.3 och 1.5 i bilagan till de överklagade besluten upphävs.

Beträffande yrkandena om att förvaltningsrätten ska förordna att de överklagade besluten tills vidare inte ska gälla, är förvaltningsrätten förhindrad att bestämma att ett inhibitionsbeslut enligt 28 § förvaltningsprocesslagen (1971:291) ska fortsätta att gälla efter det att ett mål har avgjorts slutligt (jfr Kammarrätten i Göteborgs dom den 8 juni 2020 i mål nr 1453-20). Yrkandet därom ska därför avvisas.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 1 (FR-03).

Marika Ericson

Rådman

I avgörandet har även nämndemännen Mari-Louise Andersson, Bohdan Klimowicz och Ingvar Willing deltagit. Föredragande jurister har varit Jacob Nilsson och Stina Sterner.

Hur man överklagar

FR-03

Vill du att beslutet ska ändras i någon del kan du överklaga. Här får du veta hur det går till.

Överklaga skriftligt inom 3 veckor

Tiden räknas oftast från den dag som du fick del av det skriftliga beslutet. I vissa fall räknas tiden i stället från beslutets datum. Det gäller om beslutet avkunnades vid en muntlig förhandling, eller om rätten vid förhandlingen gav besked om datum för beslutet.

För en part som företräder det allmänna (till exempel myndigheter) räknas tiden alltid från den dag domstolen meddelade beslutet.

Observera att överklagandet måste ha kommit in till domstolen när tiden går ut.

Vilken dag går tiden ut?

Sista dagen för överklagande är samma veckodag som tiden börjar räknas. Om du exempelvis fick del av beslutet måndagen den 2 mars går tiden ut måndagen den 23 mars.

Om sista dagen infaller på en lördag, söndag eller helgdag, midsommarafton, julafton eller nyårs-afton, räcker det att överklagandet kommer in nästa vardag.

Så här gör du

1. Skriv förvaltningsrättens namn och målnummer.
2. Förklara varför du tycker att beslutet ska ändras. Tala om vilken ändring du vill ha och varför du tycker att kammarrätten ska

ta upp ditt överklagande (läs mer om prövningstillstånd längre ner).

3. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till. Förklara vad du vill visa med varje bevis. Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet.
4. Lämna namn och personnummer eller organisationsnummer.

Lämna aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå dig: postadresser, e-postadresser och telefonnummer.

Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.
5. Skicka eller lämna in överklagandet till förvaltningsrätten. Du hittar adressen i beslutet.

Vad händer sedan?

Förvaltningsrätten kontrollerar att överklagandet kommit in i rätt tid. Har det kommit in för sent avvisar domstolen överklagandet. Det innebär att beslutet gäller.

Om överklagandet kommit in i tid, skickar förvaltningsrätten överklagandet och alla handlingar i målet vidare till kammarrätten.

Har du tidigare fått brev genom förenklad delgivning kan även kammarrätten skicka brev på detta sätt.

Prövningstillstånd i kammarrätten

När överklagandet kommer in till kammarrätten tar domstolen först ställning till om målet ska tas upp till prövning.

Kammarrätten ger prövningstillstånd i fyra olika fall.

- Domstolen bedömer att det finns anledning att tvivla på att förvaltningsrätten dömt rätt.
- Domstolen anser att det inte går att bedöma om förvaltningsrätten dömt rätt utan att ta upp målet.
- Domstolen behöver ta upp målet för att ge andra domstolar vägledning i rättstillämpningen.
- Domstolen bedömer att det finns synnerliga skäl att ta upp målet av någon annan anledning.

Om du *inte* får prövningstillstånd gäller det överklagade beslutet. Därför är det viktigt att i överklagandet ta med allt du vill föra fram.

Vill du veta mer?

Ta kontakt med förvaltningsrätten om du har frågor. Adress och telefonnummer hittar du på första sidan i beslutet.

Mer information finns på www.domstol.se.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Den som vill överklaga kammarrättens avgörande ska skriva till Högsta förvaltningsdomstolen. Skrivelsen ställs alltså till Högsta förvaltningsdomstolen *men ska skickas eller lämnas till kammarrätten.*

Överklagandet ska ha kommit in till kammarrätten *inom tre veckor* från den dag då klaganden fick del av beslutet. Om beslutet har meddelats vid en muntlig förhandling, eller det vid en sådan förhandling har angetts när beslutet kommer att meddelas, ska dock överklagandet ha kommit in inom tre veckor från den dag domstolens beslut meddelades. Tiden för överklagande för det allmänna räknas dock från den dag beslutet meddelades.

Om sista dagen för överklagande infaller på en lördag, söndag eller helgdag, midsommar-, jul- eller nyårsafton, räcker det att skrivelsen kommer in nästa vardag.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i Högsta förvaltningsdomstolen krävs att *prövningstillstånd* meddelas. Högsta förvaltningsdomstolen lämnar prövningstillstånd om det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas eller om det finns synnerliga skäl till sådan prövning, såsom att det finns grund för resning eller att målets utgång i kammarrätten uppenbarligen beror på grovt förbiseende eller grovt misstag.

Om prövningstillstånd inte meddelas står kammarrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till Högsta förvaltningsdomstolen varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla följande uppgifter:

1. den klagandes namn, person-/organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer till bostaden och mobiltelefon. Dessutom ska adress och telefonnummer till arbetsplatsen och eventuell annan plats där klaganden kan nå för delgivning lämnas om dessa uppgifter inte tidigare uppgetts i målet. Om klaganden anlitar ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress, telefonnummer till arbetsplatsen och mobiltelefonnummer anges. Om någon person- eller adressuppgift ändras är det viktigt att anmälan snarast görs till Högsta förvaltningsdomstolen
2. det beslut som överklagas med uppgift om kammarrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet
3. de skäl som klaganden vill åberopa för sin begäran om att få prövningstillstånd
4. den ändring av kammarrättens beslut som klaganden vill få till stånd och skälen för detta
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.